
Synundersökning i skolan

INLEDNING

Synundersökning erbjuds till alla elever i grundskolans förskoleklass i samband med hälsobesöket och till alla nyanlända elever.

I årskurs 2, 4, 7, samt årskurs 1 i gymnasiet görs synundersökning vid behov.

Ett av de viktigaste syftena med synundersökning i förskoleklass är att upptäcka och behandla amblyopi (synsvaghet), på de elever som inte fångats upp på BVC. Det är en synnedsättning som beror på en bristande synutveckling under barndomen. Synsystemet utvecklas från fosterlivet till 8-10 års ålder och för att få fullt utvecklad syn krävs att hjärnan får lika starka signaler från båda ögonen under utvecklingsfasen. Orsak är oftast brytningsfel eller skelning. Om amblyopi inte behandlas före åtta års ålder blir den bestående.

Material

- Belysningssskåp
- Syntavla – gamla syntavlor kan få en gulnad bakgrundsfärg och bör bytas ut. KM-tavla rekommenderas.
Icke läskunniga: KM med pektavla (3 m), HVOT med pektavla (3 m). Läskunniga: tavla med bokstavsrad (sju bokstäver), till exempel KM-tavla.

Metod

- Kontrollera att provningsavståndet för den specifika syntavlan är korrekt. Mät ut avståndet och gör en markering på golvet.
- Allmänbelysningen i rummet ska vara god. Dagsljus ska komma från sidan eller bakifrån.
- Synprovning sker med ett öga i taget med effektiv förtäckning av det andra ögat med ocklusionsglasögon eller ocklusionslapp, "opticlude", som klistras ordentligt på huden under ev. glasögon.
- Svart piratlapp ska inte användas pga risken är stor att barnen kan titta på sidan.
- Elever med glasögon/linser ska använda dessa vid undersökningen.
- Synprovning ska ske utan närvaro av andra barn i rummet.
- Börja alltid synprovningen med höger öga. Peka på en symbol/bokstav i mitten av varje rad från 0,1 och nedåt. Om eleven är osäker på till exempel rad 0,6 provas rad 0,5. Genomförs 0,5 raden felfritt provas 0,6 raden på nytt. Om inte hela raden klaras blir visus 0,5. Vid omprovning; börja med sämsta ögat.
- Dokumentera i journalen synresultatet för den tavla som använts och på vilket avstånd. Används annan syntavla skrivs kommentar i journalposten "synskärpa". Notera om glasögon eller linser använts vid undersökningen.

Synundersökning i skolan

Resultat och åtgärd

6 års ålder

- Synskärpa < 0,65 eller 0,7 på ett eller båda ögonen – remiss till ögonmottagningen efter ny test efter cirka 1 månad.
- Synskärpa = 0,65 eller 0,7 på båda ögonen eller 0,65 eller 0,7 på ett och 0,8 på det andra ögat görs ny test om cirka 6 månader. Om samma eller sämre resultat skickas remiss till ögonmottagningen.
- Synskärpa på båda ögonen 0,8-1,0 remitteras ej.
- Om det skiljer mer än en rad i synskärpa mellan ögonen (tex. Ett öga 0,7 och andra ögat 0,9) – görs ny test om cirka 6 månader. Om samma eller sämre resultat skickas remiss till ögonmottagningen.

> 8 års ålder

Synskärpa < 0,9 remiss till optiker.

Remiss till ögonmottagningen

Remiss till ögonmottagningen ska ske på särskild remiss som ligger som bilaga till detta dokument.

Remiss till ögonmottagningen bör innehålla:

1. Remissindikation.
2. Information om elevens ev. besvär.
3. Nuvarande och tidigare synskärpa på respektive öga. Ange metod för undersökningen (KM, HVOT, BR) och avstånd.
4. Information om eventuellt tidigare undersökning (datum och ansvarig instans för undersökningen).

SYNUNDERSÖKNING OCH DYSLEXI

Dyslexi orsakas av förändringar i hjärnan men inte i ögonen. Barn med dyslexi har inte mer ögonproblematik än andra barn och synundersökningen görs inom skolhälsovården i samband med utredning. Ev. synnedsättning eller andra ögonbesvär ska hanteras på sedvanligt sätt med remiss till ögonmottagning eller optiker.

Det finns ingen evidens för att dyslektiska barn behöver någon form av behandling hos optiker, bortsett från korrektion av signifikanta brytningsfel.

FÄRGSEENDE

I årskurs 7 eller 8 testas färgseendet i skolhälsovården vid behov.

Nedsatt färgsinne är ganska vanligt. Röd/grön färgblindhet förekommer i cirka 7% hos pojkar och 1% hos flickor. Blå/gul och total färgblindhet är mycket ovanlig.

Synundersökning i skolan

Färgblindhet går inte att behandla och ger oftast inga stora besvär hos barnen. Det finns inga hinder för att ta körkort. Det finns dock en del yrken som kräver normalt färgseende till exempel polis, pilot, lokförare och sjökaptan. Rådgivning inför yrkesval sker via studie- och yrkesvägledning i skolan.

Önskar barn eller föräldrar en färgsinnesbedömning utöver den som görs i skolan hänvisas de i första hand till optiker. Remiss till ögonkliniken behövs endast vid nytillkommen förändring av färgseendet eller om det förekommer i kombination med synnedsättning, nedsatt mökerseende eller ljuskänslighet.

Bra information om färgblindhet finns på 1177.se.

GLASÖGONBIDRAG

Barn under 8 år får recept på glasögon från ögonläkare, ortoptist eller optometrist och får bidrag som ersätter standardglas en gång/år. Kostnad för bågar får man stå för själv.

Barn mellan 8 och 19 år får bidrag för glasögon eller kontaktlinser upp till 800 kr/år. Bidraget sköts via optiker.

Mer information finns på 1177.se.

REMISS TILL ÖGONMOTTAGNINGEN

Remissen finns att fylla i på Region Västmanlands hemsida eller i Ledningssystemet dok.nr 52933.